

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій,
обліку та фінансів

Кафедра бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ГОЛУБ`ЄВ Павло Ігорович

УДК 657.471.1:35.073.5

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**«ОБЛІК І КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В
БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ»**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і тестів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Павло ГОЛУБ`ЄВ

Науковий керівник
Суліменко Лариса Антонівна
кандидат економічних наук, професор

Житомир – 2024

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Поліського національного університету

Рецензент:

професор кафедри фінансів і кредиту Поліського національного університету,
к.е.н., проф. Дема Дмитро Іванович

Висновок комісії за результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Голова комісії _____ Тетяна ГАЙДУЧОК

Висновок кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту за
результатами попереднього захисту:

допустити до захисту

Протокол засідання кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та
аудиту № ____ від ____ грудня 2024 року

Завідувач кафедри бухгалтерського

обліку, оподаткування та аудиту _____ Наталія МАЛЮГА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Студент(ка) ГОЛУБ`ЄВ Павло Ігорович захистив(ла) кваліфікаційну роботу з
оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____,

за університетською шкалою _____

Секретар ЕК _____

Ганна МАЙДУДА

АНОТАЦІЯ

Голуб`єв П. І. Облік і контроль розрахунків з контрагентами в бюджетних установах. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку та контролю розрахунків із контрагентами в бюджетних установах. У дослідженні обґрунтовано методологічні підходи до вдосконалення обліку і контролю розрахунків з контрагентами, зокрема шляхом оптимізації процесів документообігу, підвищення якості аналітичної звітності та зміцнення внутрішнього фінансового контролю.

Ключові слова: бюджетні установи, розрахунки з контрагентами, облік, контроль, фінансове управління.

ABSTRACT

Golubiev P. I. Accounting and control of settlements with counterparties in budgetary institutions. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation». – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The qualification work is devoted to the study of theoretical, methodological and practical aspects of the organization of accounting and control of settlements with counterparties in budgetary institutions. The study substantiates methodological approaches to improving the accounting and control of settlements with counterparties, in particular by optimizing document flow processes, improving the quality of analytical reporting and strengthening internal financial control.

Key words: budgetary institutions, settlements with counterparties, accounting, control, financial management.

ЗМІСТ

ВСТУП		5
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.....		8
1.1. Економічна сутність розрахунків з контрагентами та їх класифікація.....		8
1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і контролю розрахунків у бюджетних установах.....		11
1.3. Особливості фінансово-господарської діяльності бюджетних установ.....		14
Розділ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ.....		24
2.1. Документування операцій з контрагентами: особливості у бюджетних установах.....		24
2.2. Відображення розрахунків із контрагентами в системі рахунків бухгалтерського обліку.....		27
2.3. Розробка рекомендацій щодо удосконалення обліку розрахунків з контрагентами у бюджетних установах.....		30
Розділ 3. КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА.....		33
3.1. Завдання та функції контролю в системі управління розрахунками з контрагентами.....		33
3.2. Методика внутрішнього контролю розрахунків у бюджетних установах.....		35
3.3. Узагальнення результатів контролю та шляхи вдосконалення обліку і контролю розрахунків із контрагентами.....		40
ВИСНОВКИ.....		43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....		46
ДОДАТКИ.....		52

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Діяльність бюджетних установ відіграє ключову роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави, виконанні її функцій та реалізації суспільно значущих програм. У цьому контексті питання обліку та контролю розрахунків з контрагентами набувають особливого значення, адже вони є важливим елементом фінансових операцій і значною мірою визначають ефективність управління бюджетними коштами.

Розрахунки з контрагентами охоплюють широкий спектр операцій, пов'язаних із виконанням договірних зобов'язань бюджетних установ перед постачальниками, підрядниками, іншими організаціями та фізичними особами. Їх організація базується на дотриманні принципів прозорості, цільового використання коштів і підзвітності. Однак практичні аспекти ведення обліку та здійснення контролю цих розрахунків вимагають постійного вдосконалення з урахуванням змін у законодавстві, сучасних інформаційних технологій та зростаючих вимог до ефективності використання ресурсів.

Актуальність теми дослідження зумовлена низкою чинників: необхідністю забезпечення прозорості та підзвітності фінансових операцій у бюджетних установах; постійним оновленням нормативно-правової бази, яка регламентує порядок обліку розрахунків у державному секторі; впровадженням сучасних методів фінансового контролю та автоматизації облікових процесів.

Процес розрахунків з контрагентами досліджували такі вчені, як Бабенко Л.В., Білозерцев В.С., Бланк І.О., Бондаренко О.С., Візіренко С. В., Іваніцький К. В., Огійчук М.Ф., Овчинніков О. С., Фесенко В.В., Хомін П.Я., Худякова О.С. та інші. Однак питання, пов'язані з обліком і контролем розрахунків з контрагентами, потребують подальшого вивчення.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні, аналізі та вдосконаленні обліку й контролю розрахунків з контрагентами в бюджетних установах.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- розкрити економічну сутність розрахунків з контрагентами в бюджетних установах;
- проаналізувати існуючу класифікацію розрахунків та оцінити її практичне значення для облікових процесів;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку і контролю розрахунків з контрагентами;
- оцінити сучасний стан організації обліку та контролю в бюджетних установах;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення обліку і контролю розрахунків з контрагентами.

Об'єктом дослідження є система обліку та контролю розрахунків з контрагентами в бюджетних установах. **Предметом дослідження** виступають методичні, організаційні та нормативно-правові аспекти обліку і контролю таких розрахунків.

Методи дослідження. Для досягнення мети кваліфікаційної роботи використовувалися наступні методи дослідження: аналіз і синтез – для вивчення та узагальнення теоретичних підходів до їх обліку та контролю розрахунків з контрагентами; індукція та дедукція – для побудови логічних висновків на основі аналізу даних щодо розрахунків у бюджетних установах; абстрагування та узагальнення – для формування концептуальної моделі обліку і контролю розрахунків з контрагентами; спостереження – для вивчення практичної організації обліку розрахунків у конкретних бюджетних установах; порівняння – для зіставлення різних методів організації обліку та контролю, що застосовуються у бюджетних установах; аналіз динаміки – для оцінки змін у розрахунках з контрагентами впродовж певного періоду; моделювання – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення процесу обліку і контролю розрахунків із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Інформаційною базою дослідження є фінансова звітність установи, її статут, нормативно-правові та законодавчі акти щодо обліку і контролю розрахунків з контрагентами бюджетних установ, методичні матеріали, офіційна

статистична інформація, дані з Інтернету, навчальна економічна література та наукові праці вітчизняних вчених-економістів.

Наукова новизна роботи Наукова новизна дослідження полягає у покращенні аналітичної роботи через створення окремих підгруп рахунків у рамках 6 класу Плану рахунків для забезпечення деталізації даних про кожного контрагента. Це дозволить підвищити точність облікових операцій.

Практичне значення даного дослідження полягає у розробці рекомендацій, які можуть бути впроваджені в практику роботи бюджетних установ для підвищення ефективності облікових і контрольних процесів. Дослідження даної теми сприяє вирішенню нагальних питань, пов'язаних із прозорістю, цільовим використанням бюджетних коштів та вдосконаленням системи управління державними фінансами.

Особистий внесок. Запропоновано для досягнення завдань внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами використовувати методику внутрішнього контролю розрахунків у бюджетних установах, яка забезпечує структурованість та системність у процесі здійснення розрахунків.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження обговорювалися на конференціях з питань обліку і контролю, зокрема на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: II та III Міжнародній науково-практичній конференції *«Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу»* [10, 12]; конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету *«Студентські наукові читання»* [9, 11].

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст кваліфікаційної роботи наведено на 34 сторінках, на яких представлено 16 таблиць та 7 рисунків. Робота містить вступ, три розділи, підпункти, висновки та список використаних джерел, який налічує 51 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

1.1. Економічна сутність розрахунків з контрагентами та їх класифікація

Розрахунки з контрагентами є ключовим елементом діяльності бюджетних установ, оскільки вони забезпечують виконання фінансових зобов'язань, підтримують стабільність функціонування та сприяють реалізації державних і соціальних програм. Ефективне управління цими розрахунками потребує чіткого розуміння їх економічної сутності, а також структуризації через класифікацію. Це дозволяє оптимізувати фінансовий менеджмент та забезпечити раціональне використання бюджетних коштів [2].

Контрагенти бюджетних установ виконують важливу роль у фінансовій діяльності, оскільки забезпечують їх необхідними ресурсами та послугами для досягнення поставлених цілей. Тобто, контрагенти виступають одним з важливих елементів механізму управління установою в цілому [9].

Основним аспектом взаємодії між бюджетними установами та їх контрагентами є процес розрахунків, який включає в себе різноманітні фінансові операції.

Розрахунки з контрагентами є ключовим елементом управління діяльністю будь-якої бюджетної установи [31]. Головними завданнями процесу розрахунків з контрагентами є: формування повної, точної та достовірної інформації про стан розрахунків; надання інформації, необхідної для користувачів бухгалтерської звітності; контроль за станом розрахунків, виконанням договірних зобов'язань, а також забезпечення своєчасних і коректних розрахунків з контрагентами [7].

Розрахунки з контрагентами бюджетних установ – це система фінансових відносин, спрямована на виконання договірних зобов'язань між установою та її партнерами.

До контрагентів бюджетних установ належать такі організації, які представлені на рисунку 1.1.

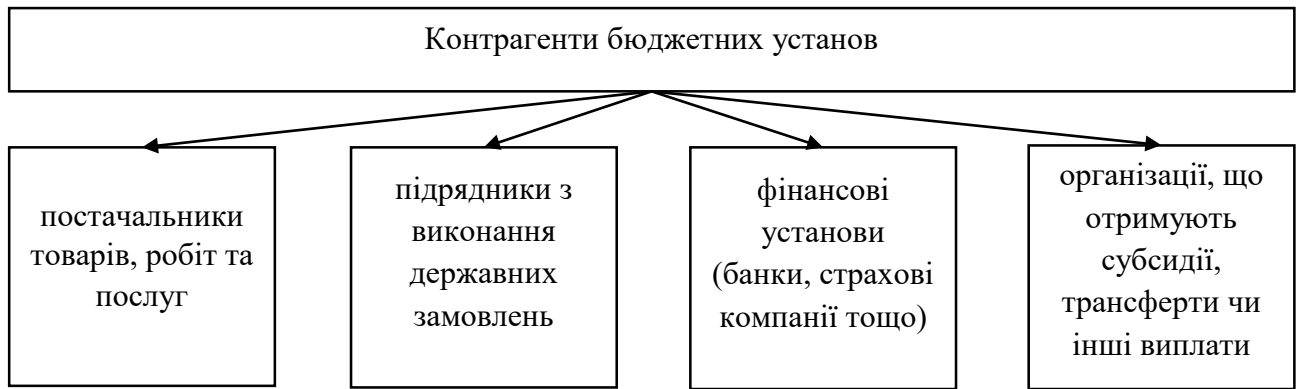

Рис. 1.1. Контрагенти бюджетних установ

Джерело: розробка автора

Кожен із цих контрагентів сприяє реалізації мети діяльності бюджетної установи, забезпечуючи необхідні ресурси та підтримку для сталого розвитку і виконання стратегічних цілей.

Сутність розрахунків з контрагентами можна визначити через їхні основні характеристики (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Основні характеристики сутності розрахунків з контрагентами

Джерело: розробка автора

Інструментом упорядкування фінансових операцій залежно від їхніх особливостей виступає класифікація розрахунків з контрагентами (табл. 1.1). Це сприяє оптимальному управлінню фінансовими ресурсами установи та дотриманню вимог нормативних актів.

Класифікація розрахунків з контрагентами бюджетних установ

Класифікаційна ознака	Вид	Характеристика
За економічною сутністю операцій	Розрахунки за отримані товари, роботи та послуги	виконання зобов'язань перед постачальниками відповідно до укладених договорів
	Розрахунки з підрядниками	платежі за виконані будівельні або ремонтні роботи в межах державного замовлення
	Розрахунки за трансфертами	операції, пов'язані з передачею коштів у вигляді субсидій або дотацій
За терміном виконання	Поточні розрахунки	операції, що здійснюються у встановлені строки відповідно до договорів
	Термінові розрахунки	платежі, що потребують негайного виконання через загрозу фінансових санкцій або порушення строків виконання державних програм
	Прострочені розрахунки	зобов'язання, які не були виконані у встановлені строки
За формою здійснення платежів	Безготівкові розрахунки	основна форма в бюджетних установах, що передбачає переказ коштів через банківські установи
	Готівкові розрахунки	використовуються для невеликих сум або специфічних витрат, що потребують оперативного виконання
За типом контрагентів	Розрахунки з державними установами	взаємодія з органами влади, державними підприємствами або фондами
	Розрахунки з приватними компаніями	виконання фінансових зобов'язань перед комерційними структурами
	Розрахунки з міжнародними організаціями	операції, пов'язані з реалізацією міжнародних грантів або проектів

Джерело: сформовано автором

Класифікація розрахунків із контрагентами має велике значення для ефективного управління, а саме:

- розподіл за типами дозволяє точніше відображати фінансові операції у звітності;
- чітка структура платежів сприяє більш ефективному розподілу ресурсів;
- аналіз прострочених або термінових платежів дає змогу вчасно реагувати на ризики;
- класифікація дозволяє прогнозувати потреби у фінансуванні за окремими напрямками.

Таким чином, ефективність розрахунків з контрагентами є важливим чинником успішної діяльності бюджетних установ. Це не лише дозволяє забезпечити належне функціонування установи, а й сприяє досягненню її стратегічних цілей, що, в свою чергу, позитивно позначається на загальному розвитку регіону та країни.

Розрахунки з контрагентами бюджетних установ є невід'ємною частиною функціонування фінансової системи державного сектору. Вивчення їх економічної сутності та класифікації сприяє більш глибокому розумінню процесів, що лежать в основі управління бюджетними коштами. Тому, детальніше дослідження обліку та контролю за розрахунками дозволяє забезпечити прозорість, ефективність і стабільність фінансових операцій.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку і контролю розрахунків у бюджетних установах

Облік і контроль розрахунків у бюджетних установах є важливими елементами управління фінансовими ресурсами держави. Нормативно-правове регулювання в цій сфері забезпечує дотримання законодавчих норм, ефективне використання бюджетних коштів та підвищення прозорості фінансових операцій. Тобто для ефективного виконання цих завдань необхідна прозора система обліку та контролю розрахунків, яка регулюється відповідними нормативно-правовими актами.

Нормативно-правові акти, які використовуються при облік і контролю розрахунків з контрагентами в бюджетних установах, доцільно розділити на наступні ключові рівні:

1. *Конституційний рівень.* Основою правового регулювання є Конституція України, яка закріплює фундаментальні принципи функціонування фінансової системи держави. Зокрема, статті, що регулюють питання державного бюджету, права власності та забезпечення прав громадян.

2. *Законодавчий рівень.* Цей рівень охоплює базові закони, які визначають порядок здійснення розрахунків у бюджетних установах:

- Бюджетний кодекс України є основним документом, що регулює планування, виконання та контроль за використанням бюджетних коштів. У сфері розрахунків він визначає: порядок формування і виконання бюджету; правила здійснення міжбюджетних трансфертів; механізми контролю за цільовим використанням коштів;

- Цивільний кодекс України (визначає правила укладення договорів та виконання зобов'язань);

- Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" встановлює загальні принципи організації бухгалтерського обліку в бюджетних установах, включаючи обов'язковість ведення обліку розрахунків з дебіторами і кредиторами.

3. *Підзаконний рівень.* Регулювання на цьому рівні здійснюється за допомогою постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства фінансів та інших нормативно-правових актів. Найважливішими серед них є:

- Порядок казначейського обслуговування розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, який регламентує: механізм здійснення платежів; контроль за проведенням розрахунків через органи Державної казначейської служби України (ДКСУ); вимоги до документального оформлення розрахунків;

- Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС), які деталізують правила відображення операцій у бухгалтерському обліку, зокрема: облік дебіторської та кредиторської заборгованості; розрахунки з постачальниками, працівниками та іншими контрагентами; оцінка резервів сумнівних боргів.

- інструкції з обліку і документообігу в бюджетних установах.

4. *Міжнародний рівень.* Для бюджетних установ, які взаємодіють із міжнародними організаціями або донорами, можуть бути застосовані:

- Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ);

- положення міжнародних угод, які регулюють виконання грантів чи іншої міжнародної допомоги.

5. Локальний рівень. Цей рівень включає внутрішні нормативні акти, затверджені в межах конкретної установи:

- внутрішні положення про облік розрахунків із контрагентами;
- регламенти проведення платіжних операцій;
- процедури внутрішнього контролю розрахунків.

Розподіл нормативно-правових актів на такі рівні забезпечує системність і узгодженість у процесі регулювання розрахунків із контрагентами в бюджетних установах, сприяє дотриманню законодавства та ефективному використанню бюджетних коштів.

Отже, вивчення нормативно-правових актів, що регулюють розрахунки з контрагентами бюджетних установ, є важливим етапом у формуванні загальної стратегії управління фінансами. Тому, виділимо проблеми та шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання розрахунків з контрагентами бюджетних установ (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Проблеми та шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання розрахунків з контрагентами бюджетних установ

Напрямок	Характеристика
Проблеми нормативно-правового регулювання	
Складність та багаторівневність регулювання	Різноманітність нормативних актів ускладнює роботу фінансових працівників бюджетних установ.
Нечіткість деяких норм	Деякі положення законодавства потребують уточнення або оновлення у зв'язку із сучасними вимогами.
Проблеми інтеграції нових технологій	Впровадження електронного документообігу та автоматизованих систем обліку вимагає перегляду регламентів контролю.
Напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання	
Уніфікація законодавства	Спростити структуру нормативних актів, інтегруючи їх у єдині кодекси або збірники.
Адаптація до цифрових технологій	Запровадити чіткі норми для обліку та контролю в умовах цифровізації, включаючи використання блокчейн-технологій.
Підвищення прозорості	Удосконалити механізми звітування та забезпечити доступ громадськості до інформації про розрахунки бюджетних установ.

Джерело: розробка автора

Як бачимо, нормативно-правове регулювання обліку і контролю розрахунків у бюджетних установах забезпечує законність, прозорість та ефективність управління фінансами. Водночас, подальше вдосконалення нормативної бази, адаптація до нових технологій та забезпечення гармонізації з міжнародними стандартами є важливими завданнями для підвищення якості облікових та контрольних процесів.

Таким чином, нормативно-правове регулювання обліку і контролю розрахунків у бюджетних установах є ключовим елементом забезпечення ефективного управління бюджетними ресурсами. Від стабільності та прозорості цього процесу залежить не лише фінансова безпека держави, але й рівень довіри суспільства до державних інституцій.

1.3. Особливості фінансово-господарської діяльності бюджетних установ

Фінансово-господарська діяльність закладів вищої освіти (ЗВО) в Україні визначається їх правовим статусом, структурою, джерелами фінансування та законодавчою базою. Поліський національний університет, як один із провідних ЗВО України, демонструє характерні особливості в організації своєї фінансово-господарської діяльності, що дозволяють ефективно виконувати освітню та наукову місію.

У сучасних умовах Поліський національний університет стикається з рядом викликів, серед яких:

- недостатнє державне фінансування;
- необхідність забезпечення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг;
- адаптація до змін у законодавчому полі, зокрема до фінансової автономії ЗВО.

Водночас університет має значний потенціал для розвитку, зокрема через:

- залучення іноземних студентів;
- впровадження нових освітніх і наукових програм;
- розширення партнерства із бізнесом для спільної реалізації проектів.

Основні джерела фінансування університету наведені на рис. 1.3.

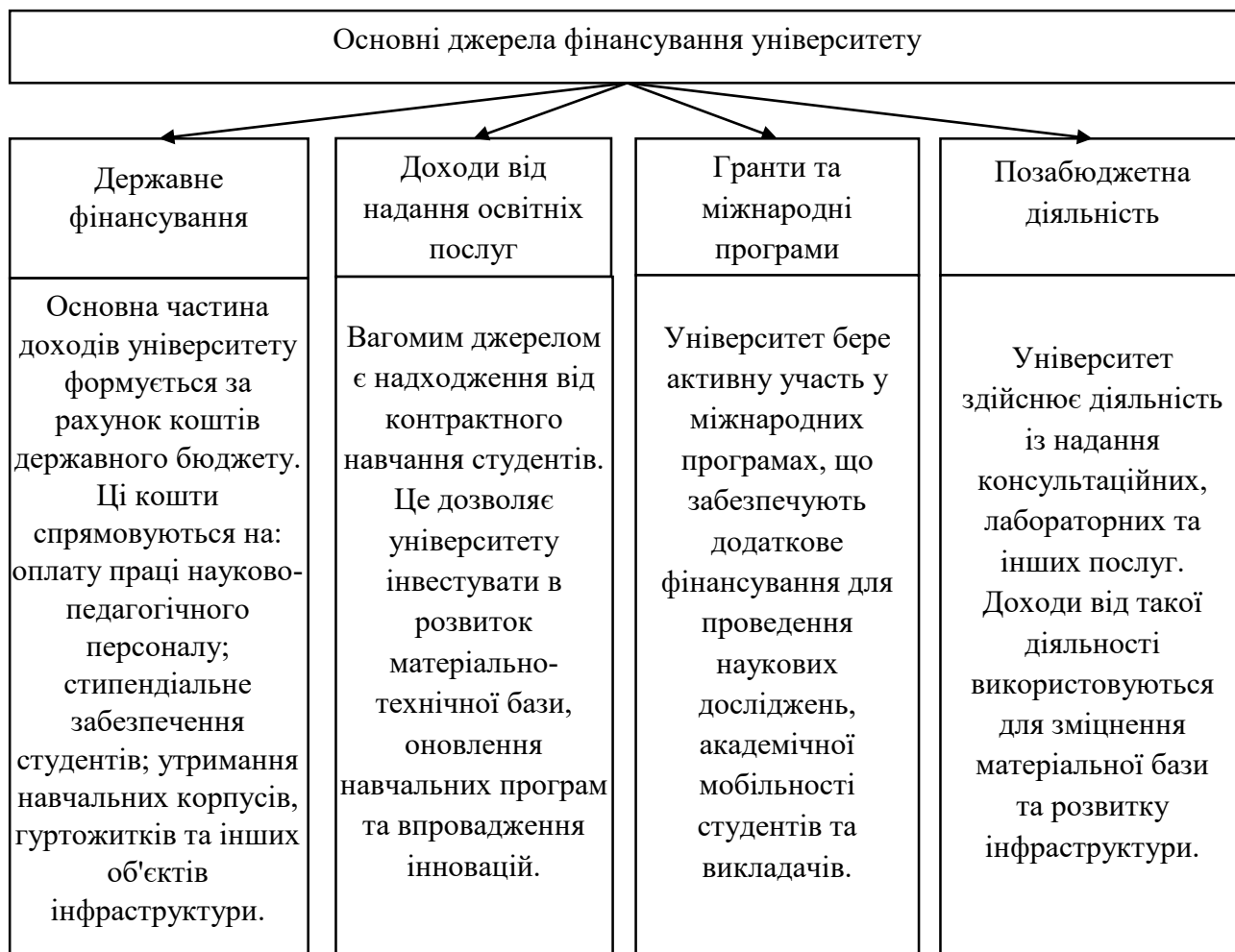

Рис. 1.3. Основні джерела фінансування Поліського національного університету

Джерело: розробка автора

Фінансові ресурси Поліського національного університету розподіляються відповідно до пріоритетних завдань (рис. 1.4).

Розподіл фінансових ресурсів університету є важливим етапом у забезпеченні якісної освіти та ефективного управління навчальними процесами. Фінансові ресурси, отримані з різних джерел, таких як державне фінансування, плати за навчання та гранти, сприяють розвитку інфраструктури, підтримці наукових досліджень і соціального забезпечення студентів. Чітка і прозора

стратегія розподілу ресурсів дозволяє університету максимально ефективно використовувати наявні кошти, забезпечуючи якісний навчальний процес і наукову діяльність.

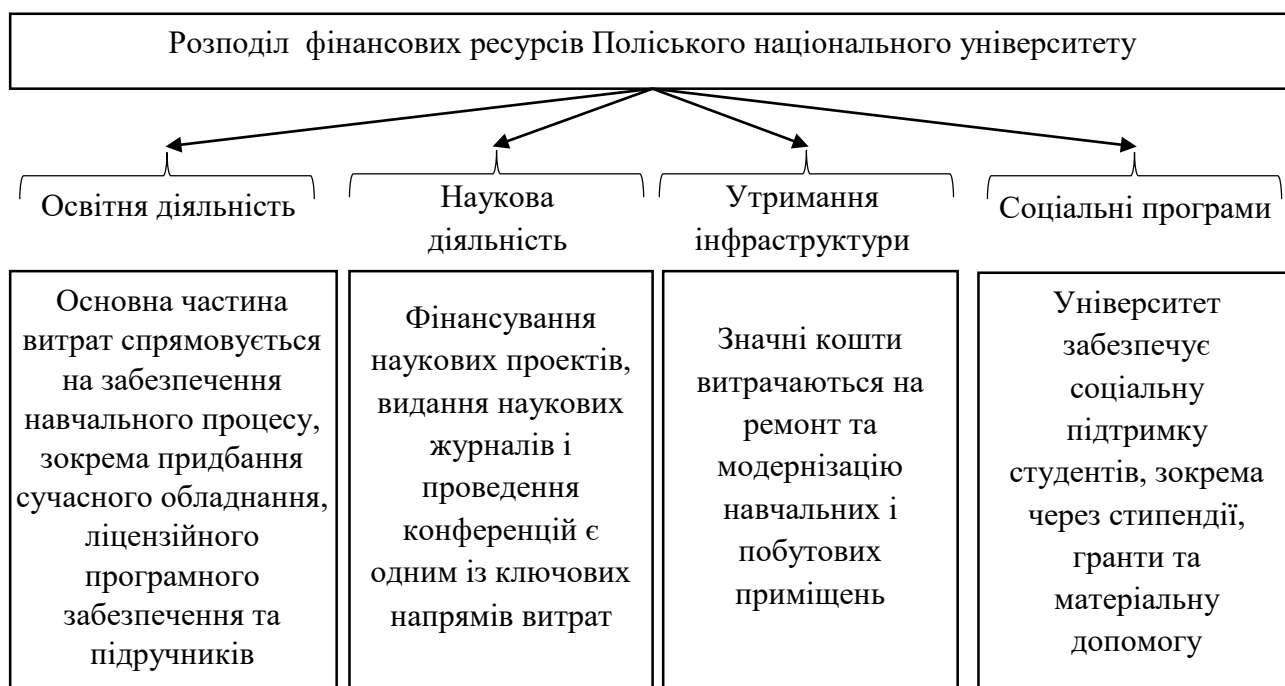

Рис. 1.4. Розподіл фінансових ресурсів Поліського національного університету

Джерело: розробка автора

Продовжуючи цю тему, варто також звернути увагу на різноманітних контрагентів університету, які відіграють ключову роль у реалізації його фінансової політики, так як надають фінансову підтримку або співпрацюють у рамках спільних проектів.

Кількість контрагентів в Поліському національному університеті в підрахунку через програму ІС налічує:

- за 5 років - більше 15 000 контрагентів;
- за 2023 рік - більше 7 000 контрагентів.

В таблиці 1.3 наведемо декілька контрагентів університету та сфери їх діяльності.

Залучення цих партнерів не лише розширює фінансову базу університету, але й сприяє інтеграції навчальних і дослідницьких процесів в глобальну наукову спільноту.

Витяг переліку контрагентів Поліського національного університету

Назва	Надання послуг/Сфера діяльності
Покупці	
ТОВ "Сатурн-Агрос"	Продаж озимої пшениці
ДП "Коростишівське лісове господарство"	Надання науково-консультаційних послуг
Рожнітовська Інна Володимирівна	Лабораторні дослідження води
ПрАТ "Насіння Чернігівщини"	Лабораторні дослідження рослинної продукції
ТОВ "АТОМ-АГРО"	Лабораторні дослідження насіння
Постачальники	
ПП "Квартал"	Оптова торгівля іншими машинами й устаткуванням
ТОВ "АГРОРЕСУРС-А"	Оптова торгівля хімічними продуктами
ФОП Костюк Сергій Федорович	Роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами в спеціалізованих магазинах
ПАТ "Барський машинобудівний завод"	Виробництво машин і устаткування для виготовлення харчових продуктів і напоїв, перероблення тютюну

Джерело: узагальнено автором на основі даних [34]

Обговорюючи видів контрагентів університету, не можна не зазначити їх значний вплив на фінансову стабільність та розвиток навчального закладу. Державні установи, приватні компанії та міжнародні організації виступають не лише джерелами фінансування, але й активними учасниками наукових досліджень та освітніх програм. Співпраця з цими партнерами відкриває нові можливості для університету, зокрема отримання грантів і контрактів, що суттєво впливають на його фінансовий стан.

В результаті цього, дослідження надходження та витрачання коштів університету набуває особливої важливості. Аналіз фінансових потоків дозволяє виявити, які з контрагентів забезпечують найбільший внесок у бюджет, а також як ефективно використовуються отримані ресурси. Це, в свою чергу, допомагає виявити можливості для оптимізації витрат, підвищення фінансової прозорості та забезпечення сталого розвитку університету.

На основі даних Поліського національного університету здійснимо дослідження надходження та витрачання коштів університету.

У 2023 році надходження до спеціального фонду бюджету університету досягли 106,1 млн грн, що на 79% перевищує відповідний показник 2020 року (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Надходження коштів спеціального фонду Поліського національного університету, тис.грн.

Найменування	Роки		Відхилення	
	2020	2023	тис. грн.	+, -; %
1	2	3	4	5
<i>Плата за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю</i>	46342,2	85406,6	39064,4	85
плата за денну форму навчання	27517,4	54723,4	27206,4	99
плата за заочну форму навчання	18274,5	29583,8	11309,3	62
аспірантура	179,9	762,0	582,1	324
навчання на курсах	370,4	337,4	-33,0	-9
<i>Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності</i>	7897,4	12212,0	4314,6	55
проживання в гуртожитку	6083,8	10100,4	4016,6	66
навчально-наукова-виробнича клініка дрібних тварин	446,2	822,1	375,9	85
лабораторія тваринництва	39,3	36,0	-3,3	-9
ботанічного саду, теплиці	123,6	167,2	43,6	36
дослідне поле	633,1	292,2	-340,9	-54
видавнича діяльність (копіцентр)	123,6	295,8	172,2	140
інші надходження	447,8	498,3	50,5	13
<i>Плата за оренду майна бюджетних установ</i>	98,4	76,9	-21,5	-22
<i>Надходження від благодійних внесків, дарунків, грантів</i>	1881,3	7377,9	5496,6	293
<i>Надходження відсотків від депозиту</i>	3012,5	-	-3012,5	-100
<i>Надходження за бюджетною програмою 2201389 «Виконання зобов'язань України у сфері міжнародного науково-технічного та освітнього співробітництва, участь у рамковій програмі Європейського Союзу з досліджень та інновацій»*</i>	-	-	-	-
<i>Субвенція</i>	-	1000,0	1000,0	100
<i>Разом надходжень спеціального фонду</i>	59231,8	106073,4	46841,6	79

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Зростання надходжень до спеціального фонду в порівнянні з 2020 роком стало можливим завдяки наступним чинникам:

- збільшенню надходжень від плати за послуги, які надаються бюджетними установами в межах їх основної діяльності, на 39064,4 тис. грн;
- зростанню надходжень від додаткової (господарської) діяльності на 4314,6 тис. грн;
- збільшенню сум благодійних внесків, грантів та дарунків на 5496,6 тис. грн;
- надходженням від отриманої субвенції на 1000,0 тис. грн.

Водночас спостерігалось зменшення надходжень у таких категоріях:

- ✓ орендна плата знизилась на 21,5 тис. грн;
- ✓ відсотки від депозитів зменшились на 3012,5 тис. грн.

Слід зазначити, що в 2023 році використання коштів спеціального фонду зросло на 82405,2 тис. грн у порівнянні з 2020 роком (табл. 1.5-1.6).

Таблиця 1.5

Використання коштів спеціального фонду Поліського національного університету, тис.грн.

Найменування	Роки		Відхилення	
	2020	2023	тис. грн.	+, -; %
<i>Видатки на освітню діяльність</i>	57963,9	82405,2	24441,3	43
Оплата праці з нарахуваннями	42872,9	58141,6	15268,7	36
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	3182,8	4418,0	1235,2	5
Оплата послуг, крім комунальних	4574,9	4565,3	-9,6	-1
Видатки на відрядження	30,4	229,4	199,0	655
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	5072,9	12684,4	7611,5	150
Інші видатки	135,9	79,9	-56	-42
Капітальні видатки	2094,1	2286,6	192,5	10

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Зокрема, витрати зросли за наступними напрямками:

- витрати на оплату праці з нарахуваннями збільшились на 36%, що становить 15268,7 тис. грн;

Таблиця 1.6

Залишок коштів на рахунках Поліського національного університету, тис.грн.

Рахунок	На початок (01.01.)		Відхилення	
	2021	2024	тис. грн.	+, -; %
Спеціальний	23799,5	59611,6	35812,1	151
Благодійний	710,0	6294,9	5584,9	787
<i>Всього</i>	<i>24509,5</i>	<i>65906,5</i>	<i>41397,0</i>	<i>169</i>

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

- видатки на предмети, матеріали, обладнання та інвентар підвищились на 5%, або на 1235,2 тис. грн;
- витрати на відрядження зросли на 655%, що складає 199,0 тис. грн;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв збільшилась на 150%, або на 7611,5 тис. грн;
- капітальні витрати зросли на 10%, що дорівнює 192,5 тис. грн.

Отже, проведені заходи дозволили акумулювати на рахунках університету в Державній казначейській службі України станом на 01.01.2024 р. 65,9 млн. грн. Важливо зазначити, що виплати стипендій, заробітної плати та відповідних відрахувань, а також оплата комунальних послуг та енергоносіїв були виконані в повному обсязі (табл. 1.7).

Таблиця 1.7

Використання коштів загального фонду Поліського національного університету, тис.грн.

Найменування	Роки		Відхилення	
	2020	2023	тис. грн.	+, -; %
Видатки на освітню діяльність	85635,6	78856,2	-6779,4	-8
Видатки на стипендію	14846,7	20265,8	5419,1	37
<i>Всього видатків</i>	<i>100482,3</i>	<i>99122,0</i>	<i>1360,3</i>	<i>-1,4</i>

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Надходження та витрати за загальним фондом у 2023 році в порівнянні з 2020 роком скоротились на 1,36 млн грн.

Якщо розглянути окремо Поліський національний університет, то за кодом 2201040 «Наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» протягом 2023 року надходження до спеціального фонду бюджету університету становили 7684,4 млн грн, що в 9,4 рази перевищує відповідний показник 2020 року (табл. 1.8).

Таблиця 1.8

Надходження коштів спеціального фонду Поліського національного університету, тис.грн.

Найменування	Роки		Відхилення	
	2020	2023	тис. грн.	+,-; %
Надходження бюджетних установ від додаткової (господарської) діяльності	740,6	7684,4	6943,8	9,38
<i>Разом надходжень спеціального фонду</i>	<i>740,6</i>	<i>7684,4</i>	<i>6943,8</i>	<i>9,38</i>

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Крім того, у 2023 році використання коштів спеціального фонду зросло в порівнянні з 2020 роком на 6987,4 тис. грн (табл. 1.9-1.10).

Таблиця 1.9

Використання коштів спеціального фонду Поліського національного університету, тис.грн.

Найменування	Роки		Відхилення	
	2020	2023	тис. грн.	+,-; %
<i>Видатки на наукову діяльність</i>	<i>740,6</i>	<i>7728,0</i>	<i>6987,4</i>	<i>944</i>
Оплата праці з нарахуваннями	539,2	1138,1	598,9	111
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	114,5	112,9	-1,6	-1
Оплата послуг, крім комунальних	49,3	18,1	-31,2	-64
Видатки на відрядження	15,1	198,7	183,6	121
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	22,5	127,9	105,4	469
Капітальні видатки	-	6132,3	6132,3	100

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Таблиця 1.10

Залишок коштів на рахунках Поліського національного університету

Рахунок	На початок (01.01.)		Відхилення	
	2021	2024	тис. грн.	+, -; %
Спеціальний	77,3	505,0	427,7	5,54
<i>Всього</i>	<i>77,3</i>	<i>505,0</i>	<i>427,7</i>	<i>5,54</i>

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Зокрема, витрати зросли за такими напрямками: видатки на оплату праці з нарахуваннями збільшились на 111%, або на 598,9 тис.грн; витрати на відрядження зросли на 121%, що становить 183,6 тис.грн; оплата комунальних послуг та енергоносіїв зросла на 469%, або на 105,4 тис.грн; капітальні витрати підвищились на 100%, що еквівалентно 6132,3 тис.грн.

Таким чином, вжиті заходи сприяли накопиченню на рахунках університету в Державній казначейській службі України на 01.01.2024 року 0,43 млн грн. Водночас важливо зазначити, що виплати заробітної плати, відповідних відрахувань, а також оплата комунальних послуг і енергоносіїв були здійснені в повному обсязі (табл. 1.11).

Таблиця 1.11

Використання коштів загального фонду Поліського національного університету

Найменування	Роки		Відхилення	
	2020	2023	тис. грн.	+, -; %
Видатки на наукову діяльність	371,3	-	-371,3	-100
<i>Всього видатків</i>	<i>371,3</i>	<i>-</i>	<i>-371,3</i>	<i>-100</i>

Джерело: розраховано автором на основі даних [17]

Надходження та витрати по загальному фонду у 2023 р. порівняно з 2020 р. зменшились на 0,37 млн. грн.

Таким чином, проведені фінансові заходи та зростання видатків вказують на активний розвиток університету, і його здатність забезпечити повні виплати заробітної плати та інших витрат у зазначений період. Фінансово-господарська

діяльність Поліського національного університету характеризується поєднанням державного фінансування та активної роботи в напрямку залучення позабюджетних коштів. Завдяки цьому університет забезпечує стабільний розвиток, підтримує високу якість освітніх послуг і наукових досліджень, а також зберігає соціальну орієнтованість своєї діяльності. Орієнтація на інновації та стратегічне планування фінансової діяльності дозволяють університету залишатися конкурентоспроможним і впливовим учасником освітнього простору України.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

2.1. Документування операцій з контрагентами: особливості у бюджетних установах

Бюджетні установи є ключовими елементами державного управління, які забезпечують реалізацію соціально-економічних програм, державних і місцевих функцій.

Однією з ключових складових фінансово-господарської діяльності університетів є документування операцій з контрагентами. Це процес оформлення та обліку взаємодій закладу з постачальниками, підрядниками, орендодавцями та іншими організаціями, який регулюється нормативно-правовою базою та внутрішніми документами. Університети, як бюджетні установи, мають специфічний підхід до оформлення та обліку таких операцій.

Університети, які фінансуються з державного бюджету, здійснюють господарські операції в рамках кошторису. Документування цих операцій повинно відповідати законодавчим вимогам, зокрема нормам Бюджетного кодексу України та Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Контрагентами університету можуть бути різні організації та особи, з якими університет взаємодіє для забезпечення своєї діяльності (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основних категорії контрагентів університету

Категорії	Види
1	2
Навчальні та наукові установи	Інші університети та наукові інститути для співпраці в науково-дослідній сфері, обміну досвідом, спільних програм, конференцій та грантів
	Зарубіжні університети та академічні установи для здійснення програм обміну студентів та викладачів, спільних досліджень, двосторонніх навчальних програм і проєктів

1	2
Органи державного управління	Міністерства, зокрема Міністерство освіти і науки, яке регулює освітню політику, акредитацію та ліцензування освітніх програм, затвердження стандартів. Місцеві органи влади для співпраці в регіональних проєктах, соціальних ініціативах і підготовки кадрів відповідно до потреб регіону
Компанії та підприємства	Партнери для організації практики студентів, стажувань, проєктів дуальної освіти, а також для підготовки фахівців, відповідних до ринкових потреб Корпоративні партнери для підтримки дослідницької діяльності, інноваційних проєктів і технологічних розробок
Постачальники товарів та послуг	Постачальники обладнання, навчальних матеріалів, техніки, програмного забезпечення та інших ресурсів, необхідних для забезпечення навчального процесу та діяльності університету Будівельні та ремонтні компанії для підтримки матеріально-технічної бази університету
Грантові та благодійні організації	Міжнародні грантові програми, фонди та організації, які надають фінансову підтримку для досліджень, інноваційних проєктів, програм розвитку Благодійні фонди та громадські організації для підтримки освітніх і соціальних проєктів
Банки та фінансові установи	Банки для обслуговування фінансових операцій університету, надання кредитів, організації зарплатних проєктів Інвестиційні фонди для підтримки інноваційних проєктів або співфінансування освітніх програм
Студенти та їхні батьки	Студенти та їхні сім'ї як безпосередні контрагенти в питаннях оплати за навчання, організації побуту та надання навчальних послуг

Джерело: власна розробка автора

Кожен із цих контрагентів сприяє реалізації освітньої, наукової та соціальної місії університету, забезпечуючи необхідні ресурси та підтримку для сталого розвитку і виконання стратегічних цілей.

Університети повинні суворо контролювати виконання договірних зобов'язань. Це включає своєчасність постачань, відповідність отриманих послуг умовам контракту, а також дотримання термінів оплати.

При здійсненні розрахунків з контрагентами університету важливо дотримуватись установлених процедур та використовувати відповідні документи для забезпечення легітимності фінансових операцій. Основні документи, які використовуються в процесі розрахунків з контрагентами наведені в таблиці 2.2.

Дотримання всіх цих документальних вимог є необхідним для підтвердження законності фінансових операцій, забезпечення прозорості та

ефективного управління фінансами університету.

Таблиця 2.2

Основні документи при здійсненні операцій з контрагентами

Назва документів	Характеристика
Договори	Основним документом, що регулює відносини між університетом і контрагентом, є договір (цивільно-правовий договір, договір про надання послуг, постачання товарів тощо). Він має містити основні умови угоди, зокрема обсяги, терміни виконання, ціну та порядок розрахунків
Акти виконаних робіт (послуг)	На підтвердження виконання зобов'язань за договором складаються акти виконаних робіт або наданих послуг. Цей документ є підставою для проведення розрахунків з контрагентом
Товарно-транспортні накладні	У разі поставки товарів оформлюються товарно-транспортні накладні, які підтверджують факт отримання товарів та їх кількість
Рахунки-фактури	Рахунки-фактури є документами, що видаються постачальником на підтвердження виникнення грошового зобов'язання. Вони містять інформацію про сторін, предмет угоди, вартість товарів або послуг та податки
Платіжні доручення	Для здійснення розрахунків на рахунки контрагентів використовуються платіжні доручення, які підтверджують факт перерахування коштів
Касові ордери (при готівкових розрахунках)	У разі проведення готівкових розрахунків з контрагентами оформлюються касові ордери, які фіксують факт отримання або видачі готівки
Звітність та бухгалтерські документи	Для належного обліку всіх фінансових операцій університет має вести відповідну бухгалтерську документацію, яка включає журнал рахунків, баланс та звіти про фінансові результати
Листи-протести та претензії	У разі виникнення спорів або невиконання зобов'язань між університетом і контрагентом можуть бути оформлені претензії або листи-протести, які зафіксують умови та розбіжності

Джерело: сформовано автором [2]

Документування операцій в Поліському національному університеті має свої особливості:

- складність погодження – для бюджетних установ характерним є багаторівневе погодження кожної операції, що може уповільнювати процес укладання договорів та проведення оплат;

- використання електронного документообігу – впровадження сучасних систем електронного документообігу спрощує процес взаємодії з контрагентами, підвищуючи прозорість операцій та мінімізуючи ризики порушення законодавства;

- контроль дотримання законодавства – університети зобов'язані дотримуватися принципу цільового використання коштів. Будь-які порушення в документуванні можуть призвести до фінансових санкцій.

Отже, ефективне документування операцій з контрагентами є важливою умовою раціонального управління фінансовими ресурсами університетів. Дотримання нормативно-правової бази, використання сучасних інформаційних систем та постійний контроль дозволяють забезпечити прозорість і відповідальність у фінансово-господарській діяльності ЗВО.

2.2. Відображення розрахунків із контрагентами в системі рахунків бухгалтерського обліку

Бухгалтерський облік бюджетних установ має свої особливості, пов'язані із законодавчими обмеженнями, принципами цільового використання коштів та контролю за фінансовою діяльністю. Одним із важливих аспектів облікового процесу є відображення розрахунків із контрагентами. Це включає реєстрацію операцій з постачальниками, підрядниками, орендодавцями та іншими суб'єктами господарювання в системі рахунків бухгалтерського обліку.

До особливостей організації обліку розрахунків із контрагентами відносять:

- бюджетні обмеження – всі розрахунки здійснюються в межах затвердженого кошторису бюджетної установи. Це означає, що кожна фінансова операція повинна мати правове обґрунтування та підтвердження у вигляді відповідних документів;

- цільове використання коштів – усі витрати мають відповідати бюджетним призначенням. Це зобов'язує установи ретельно документувати кожен операцію та забезпечувати контроль за правильністю її відображення в обліку;

- стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі – у бюджетних установах облік розрахунків із контрагентами здійснюється відповідно до Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному

секторі (НП(С)БОДС), які встановлюють правила ведення обліку і складання фінансової звітності.

Для відображення розрахунків із контрагентами в бюджетних установах використовується План рахунків бухгалтерського обліку розроблений для бюджетних установ.

Планом рахунків передбачений окремий клас рахунків для обліку зобов'язань бюджетних установ – клас 6 «Зобов'язання». Для обліку умовних зобов'язань передбачений окремий рахунок, закріплений у розділі 2 «Позабалансові рахунки» Плану рахунків. Порядок обліку розрахунків за придбані запаси чи надані послуги залежать від способу їх здійснення. В таблиці 2.3 охарактеризуємо основні рахунки пов'язані з розрахунками із контрагентами в Поліському національному університеті.

Таблиця 2.3.

Основні рахунки пов'язані з операціями з контрагентами в Поліському національному університеті

Характеристика	Призначення	Основні операції
1	2	3
2113 "Розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам за товари, роботи, послуги"		
Цей рахунок використовується для обліку коштів, перерахованих постачальникам чи підрядникам у вигляді авансів за майбутнє постачання товарів, виконання робіт або надання послуг	Контроль за авансовими платежами. Забезпечення належного відображення авансів у складі дебіторської заборгованості.	1. Надання авансу: Дт 2113 / Кт 231 "Кошти на рахунках у казначействі" 2. Отримання товарів чи послуг і списання авансу: Дт відповідного рахунку активів або витрат / Кт 2113
2116 "Дебіторська заборгованість за розрахунками з підзвітними особами"		
Рахунок призначений для обліку сум, виданих підзвітним особам на виконання службових доручень, відрядження, закупівлю матеріалів	Контроль за поверненням або звітуванням підзвітних осіб. Відображення дебіторської заборгованості до моменту звітування.	1. Видача коштів підзвітній особі: Дт 2116 / Кт 231 "Кошти на рахунках у казначействі" 2. Звіт про використання коштів: Дт відповідного рахунку витрат або активів / Кт 2116
6211 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"		

1	2	3
Цей рахунок використовується для обліку зобов'язань установи перед постачальниками за отримані товари, виконані роботи або надані послуги	Відображення поточних зобов'язань перед постачальниками. Забезпечення контролю за своєчасністю розрахунків.	1. Виникнення зобов'язання перед постачальником: Дт відповідного рахунку активів або витрат / Кт 6211 2. Погашення заборгованості: Дт 6211 / Кт 231 "Кошти на рахунках у казначействі"
6212 "Розрахунки із замовниками за роботи і послуги"		
Обліковує суми, що мають бути отримані від замовників за виконані роботи чи надані послуги.	Відображення дебіторської заборгованості замовників. Забезпечення обліку доходів за виконані роботи та послуги.	1. Нарахування доходу: Дт 6212 / Кт відповідного рахунку доходів 2. Надходження коштів від замовників: Дт 231 "Кошти на рахунках у казначействі" / Кт 6212
6213 "Розрахунки із замовниками за науково-дослідні роботи"		
Застосовується для обліку розрахунків за виконані науково-дослідні роботи за договорами.	Облік доходів від наукової діяльності. Контроль за виконанням фінансових зобов'язань замовників.	1. Нарахування суми за договором науково-дослідної роботи: Дт 6213 / Кт 711 "Доходи від науково-дослідної діяльності" 2. Надходження коштів від замовників: Дт 231 "Кошти на рахунках у казначействі" / Кт 6213
6214 "Розрахунки за одержаними авансами"		
Цей рахунок використовується для обліку авансових платежів, отриманих від замовників за майбутні роботи або послуги	Відображення сум отриманих авансів, які ще не визнані доходами установи. Контроль за виконанням робіт або послуг у межах отриманих авансів.	1. Отримання авансу: Дт 231 "Кошти на рахунках у казначействі" / Кт 6214 2. Виконання робіт чи надання послуг, на які отримано аванс: Дт 6214 / Кт 6213 або Кт 711 (залежно від виду доходу).
6415 "Розрахунки з іншими кредиторами"		
Цей рахунок призначений для обліку інших зобов'язань установи, які не охоплюються спеціалізованими рахунками. До таких можуть належати: • Розрахунки за позиками, отриманими на тимчасове фінансування. • Інші кредиторські зобов'язання, не пов'язані безпосередньо з діяльністю установи.	Облік короткострокових або довгострокових зобов'язань. Забезпечення прозорості розрахунків із третіми сторонами.	1. Виникнення зобов'язань перед кредиторами: Дт відповідного рахунку витрат або активів / Кт 6415 2. Погашення заборгованості: Дт 6415 / Кт 231 "Кошти на рахунках у казначействі"

У бюджетних установах кожен рахунок має чітко визначену функцію, спрямовану на забезпечення прозорості й ефективності фінансового обліку. Використання таких рахунків дозволяє не лише контролювати фінансові зобов'язання та дебіторську заборгованість, а й забезпечувати якісне управління бюджетними коштами.

Облік розрахунків із контрагентами є важливою складовою бухгалтерського обліку бюджетних установ, яка потребує чіткої організації та дотримання вимог законодавства. Використання сучасних методів автоматизації, вдосконалення нормативно-правової бази та підвищення професійного рівня працівників сприятиме підвищенню ефективності облікових процесів.

2.3. Розробка рекомендацій щодо удосконалення обліку розрахунків з контрагентами у бюджетних установах

Облік розрахунків із контрагентами у бюджетних установах є важливим елементом фінансового менеджменту, що забезпечує прозорість використання державних коштів та ефективність їх розподілу. Сучасна нормативно-правова база створює ґрунтовні передумови для обліку таких операцій, однак постійні зміни в законодавстві, впровадження новітніх технологій та специфіка діяльності бюджетних установ вимагають удосконалення методів обліку.

Розрахунки з контрагентами є важливим аспектом фінансово-господарської діяльності бюджетних установ. Від ефективності обліку таких операцій залежить не тільки правильність фінансової звітності, але й прозорість та ефективність використання бюджетних коштів.

Однак у практиці обліку розрахунків із контрагентами в бюджетних установах існують ряд проблем, які потребують вирішення:

- велика кількість законодавчих актів, які регулюють облік розрахунків із контрагентами, ускладнює виконання облікових процедур;
- використовуються застарілі програмні засоби у багатьох бюджетних

установах, які не підтримують інтеграцію даних між підрозділами;

- часто відсутні чіткі процедури контролю використання авансів, що може призводити до порушень у звітності;

- розрахунки з контрагентами ведуться з урахуванням специфіки діяльності кожної установи, що ускладнює централізований контроль.

Урахувавши проблеми обліку розрахунків із контрагентами в бюджетних установах запропонуємо шляхи вдосконалення:

- ✓ уніфікація нормативної бази – розробка єдиних методичних рекомендацій, що систематизують законодавчі вимоги щодо обліку розрахунків із контрагентами. Це сприятиме спрощенню роботи бухгалтерів бюджетних установ;

- ✓ посилення контролю за авансовими платежами – необхідно створити окремі підпроцеси обліку, які забезпечать детальний контроль за отриманням та використанням авансів. Наприклад, використання рахунків 6214 "Розрахунки за одержаними авансами" та 2113 "Розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам";

- ✓ покращення аналітичної роботи – створення окремих підгруп рахунків у рамках 6 класу Плану рахунків для забезпечення деталізації даних про кожного контрагента. Це дозволить підвищити точність облікових операцій;

- ✓ навчання персоналу – підвищення кваліфікації бухгалтерів, ознайомлення їх із сучасними стандартами обліку та програмним забезпеченням. Це допоможе уникати помилок і забезпечити ефективне виконання завдань;

- ✓ оптимізація документообігу – використання електронного документообігу для підготовки та зберігання договорів, актів виконаних робіт та звітності. Це забезпечить оперативний доступ до інформації та скоротить час на виконання рутинних операцій.

- ✓ створення внутрішніх регламентів – розробка інструкцій для кожного етапу обліку розрахунків із контрагентами: починаючи з укладання договору і закінчуючи остаточними розрахунками.

- ✓ моніторинг та аудит – впровадження внутрішнього моніторингу для

регулярної перевірки стану розрахунків. Це дозволить виявляти та усувати можливі порушення.

Таким чином, розрахунки з контрагентами у бюджетних установах є складним, але необхідним елементом бухгалтерського обліку. Удосконалення облікових процесів через оптимізацію документообігу, регулярний моніторинг заборгованості, підвищення кваліфікації персоналу, налагодження партнерських відносин з контрагентами, впровадження інформаційних систем, покращення контролю та стандартизацію облікових процедур дозволить підвищити прозорість і ефективність фінансової діяльності. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме забезпеченню законності та раціональності використання державних ресурсів, покращенні фінансову дисципліну та прозорість у використанні бюджетних коштів, що, в свою чергу, буде сприяти загальному розвитку бюджетних установ.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА

3.1. Завдання та функції контролю в системі управління розрахунками з контрагентами

Контроль розрахунків з контрагентами – це ключовий елемент управління фінансами, який забезпечує своєчасність виконання фінансових зобов'язань, збереження активів і мінімізацію ризиків у діяльності організації. У бюджетних установах цей процес є особливо важливим через необхідність дотримання нормативно-правових вимог та ефективного використання державних коштів.

Завдання контролю розрахунків з контрагентами включають в себе:

- забезпечення точності облікових даних – перевірка правильності відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку та запобігання дублюванню записів або втраті інформації;
- своєчасність виконання зобов'язань – моніторинг термінів виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами та контроль за своєчасним надходженням платежів від замовників;
- захист фінансових інтересів установи – виявлення випадків необґрунтованих витрат або переплат та забезпечення відповідності платежів умовам договорів;
- контроль за дотриманням нормативно-правових вимог – перевірка відповідності операцій чинним нормативно-правовим актам та дотримання бюджетної дисципліни в процесі розрахунків;
- аналіз стану дебіторської та кредиторської заборгованості – оцінка обсягів та структури заборгованості та виявлення прострочених зобов'язань;
- попередження фінансових ризиків – виявлення контрагентів із низькою платоспроможністю та запобігання виникненню конфліктів через невиконання умов договорів.

Завдання та функції контролю розрахунків з контрагентами є взаємопов'язаними елементами системи фінансового управління. Розглянемо функції контролю розрахунків з контрагентами детальніше в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Функції контролю розрахунків з контрагентами

Функції	Зміст функцій
Перевірка документів	контроль за правильністю оформлення договорів, рахунків-фактур, накладних та інших первинних документів
	аналіз документів на відповідність умовам господарських операцій
Моніторинг операцій	спостереження за рухом коштів на рахунках
	контроль за відповідністю платежів встановленому кошторису
Облік і аналіз розрахунків	ведення синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з постачальниками, підрядниками та замовниками
	проведення аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості для прийняття управлінських рішень
Виявлення порушень	здійснення аудиторських перевірок для виявлення недоліків у роботі з контрагентами
	ідентифікація операцій, які можуть містити ризики шахрайства чи помилок
Інформування керівництва	підготовка звітів про стан розрахунків з контрагентами
	надання рекомендацій для оптимізації управління розрахунками
Підтримка платіжної дисципліни	контроль за своєчасністю оплати рахунків
	проведення заходів із повернення простроченої дебіторської заборгованості

Джерело: власна розробка автора

Контроль розрахунків з контрагентами спрямований на забезпечення прозорості фінансових операцій, збереження активів та ефективне управління фінансовими потоками. Для досягнення цих цілей важливо впроваджувати сучасні методи моніторингу, автоматизувати процеси контролю та дотримуватись нормативно-правових вимог.

Для забезпечення ефективності стратегії управління розрахунки з контрагентами університету необхідно організувати системний контроль за розрахунками з метою забезпечення правильності, своєчасності та прозорості фінансових операцій.

Організація контролю розрахунків з контрагентами бюджетних установ є важливим елементом забезпечення фінансової дисципліни та прозорості у

використанні державних коштів. Цей контроль здійснюється через різні механізми, що дозволяє забезпечити ефективність управлінських рішень і запобігти фінансовим порушенням (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Види контролю розрахунків з контрагентами бюджетних установ

Види контролю	Хто перевіряє
Державний фінансовий контроль	Контроль розрахунків здійснюють органи Державної аудиторської служби України, що перевіряють: - законність та обґрунтованість проведених операцій; - дотримання бюджетного законодавства.
Внутрішній контроль	Бюджетні установи зобов'язані забезпечувати внутрішній контроль відповідно до вимог Міністерства фінансів. Цей контроль передбачає: - перевірку правильності складання первинних документів; - моніторинг стану дебіторської та кредиторської заборгованості.
Казначейський контроль	Державна казначейська служба України перевіряє: - відповідність платежів бюджетним призначенням; - цільове використання бюджетних коштів; - наявність необхідних підтвердних документів.

Джерело: власна розробка автора

Отже, організація контролю розрахунків з контрагентами бюджетних установ за допомогою цих трьох видів контролю створює надійну систему, яка забезпечує ефективне управління державними ресурсами та запобігає фінансовим порушенням.

Таким чином, завдання та функції контролю розрахунків з контрагентами тісно переплітаються, утворюючи ефективну систему фінансового управління. Вони разом забезпечують не лише правильність обліку, але й надійність фінансової діяльності організацій. Виконання завдань контролю через належні функції дозволяє бюджетним установам підтримувати фінансову дисципліну та знижувати ризики, пов'язані з розрахунками з контрагентами.

3.2. Методика внутрішнього контролю розрахунків у бюджетних установах

Внутрішній контроль є одним із ключових інструментів забезпечення ефективного функціонування бюджетних установ. Він сприяє досягненню

фінансової дисципліни, зменшенню ризиків шахрайства та помилок, а також забезпечує законність і доцільність проведення розрахункових операцій. У контексті постійних реформ бюджетного процесу в Україні питання вдосконалення методики внутрішнього контролю розрахунків набуває особливої актуальності.

Внутрішній контроль виступає інструментом управління діяльністю установи, комплекс дій, правил та заходів, запроваджених керівництвом суб'єкта господарювання державного сектору економіки, що постійно застосовуються в ході діяльності установи для забезпечення впевненості у досягненні нею таких загальних цілей:

- економності, ефективності використання ресурсів і результативності діяльності;
 - відповідності чинним законам, іншим нормативно-правовим та регулюючим актам, бюджетній політиці та регламентним процедурам;
 - незалежності та надійності інформації рахунків та даних;
 - захисту активів від утрат, зокрема тих, які виникли через зловживання, нерегульованість чи корупцію [29].
- Внутрішній контроль не є одноразовою акцією, а являє собою безперервний управлінський процес, який охоплює всі транзакції з контрагентами. Його основна мета полягає у виявленні та аналізі ризиків, що можуть виникнути в діяльності установи, з метою їх запобігання або обмеження. Важливо зазначити, що внутрішній контроль не слід плутати з контрольно-ревізійною роботою, яка є лише невеликою складовою частиною всієї системи внутрішнього контролю. Кожен співробітник має усвідомлювати значущість внутрішнього контролю та підтримувати його функціонування. Необхідно, щоб кожен знав свої обов'язки та повноваження в процесі його реалізації [29].

Згідно з Методичними рекомендаціями з організації внутрішнього контролю, розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та підвідомчих бюджетних установах № 995 [21], які ґрунтуються на положеннях стандартів внутрішнього контролю для державного сектору (INTOSAI), внутрішній контроль

включає п'ять взаємопов'язаних елементів: внутрішнє середовище, управління ризиками, заходи контролю, моніторинг, інформацію та комунікацію [21]. Організація та здійснення внутрішнього контролю в установі мають забезпечуватися шляхом виконання завдань (рис. 3.1).

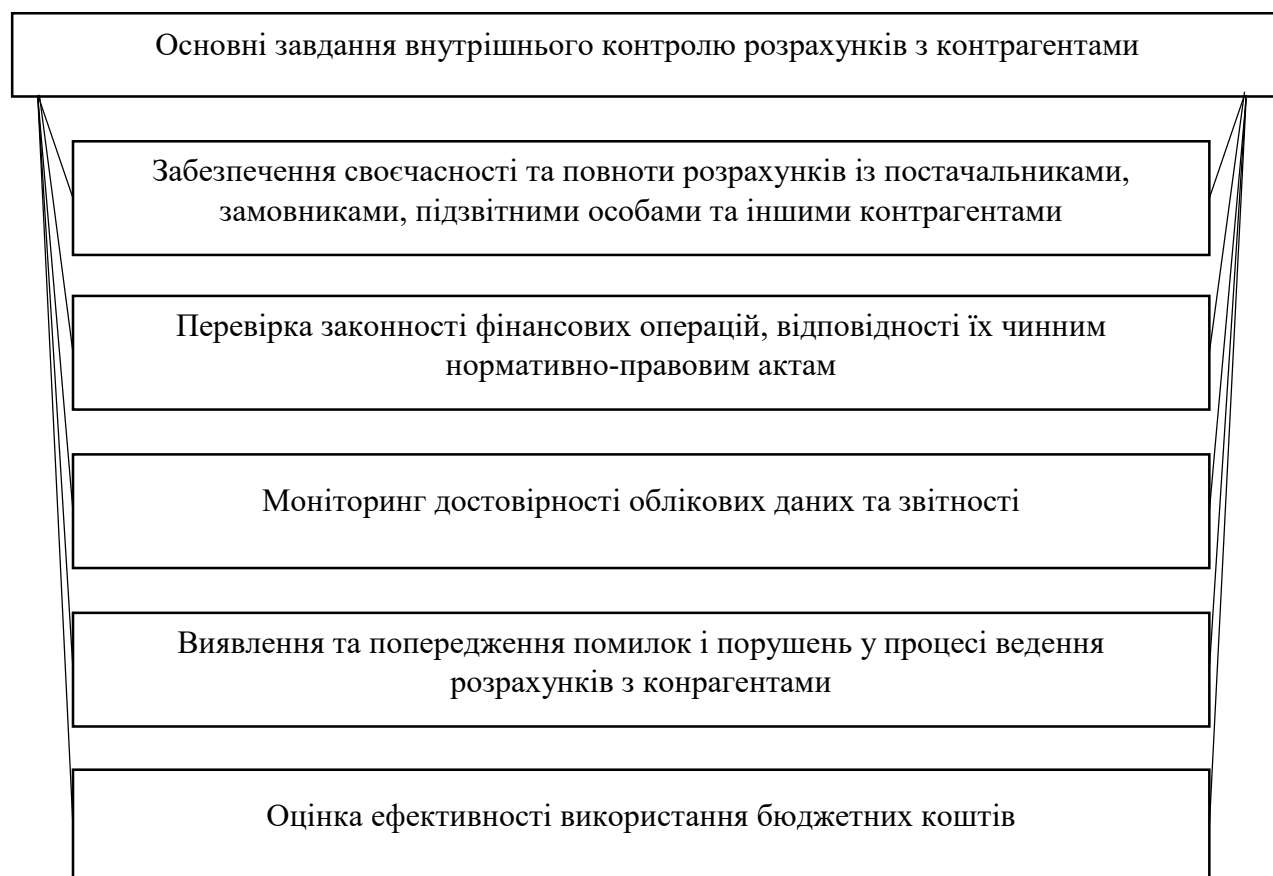

Рис. 3.1. Основні завдання внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами

Джерело: власна розробка автора

Отже, основні завдання внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами мають на меті забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, запобігання фінансовим ризикам та підвищення прозорості фінансових процесів. Ці завдання включають своєчасну перевірку документів, аналіз ризиків, контроль за дотриманням умов угод і моніторинг виконання фінансових зобов'язань. Завдяки таким заходам, внутрішній контроль сприяє підтримці належного рівня фінансової дисципліни та підзвітності.

Для досягнення цих цілей важливо використовувати методику внутрішнього контролю розрахунків у бюджетних установах, яка забезпечують структурованість та системність у процесі (рис. 3.2).

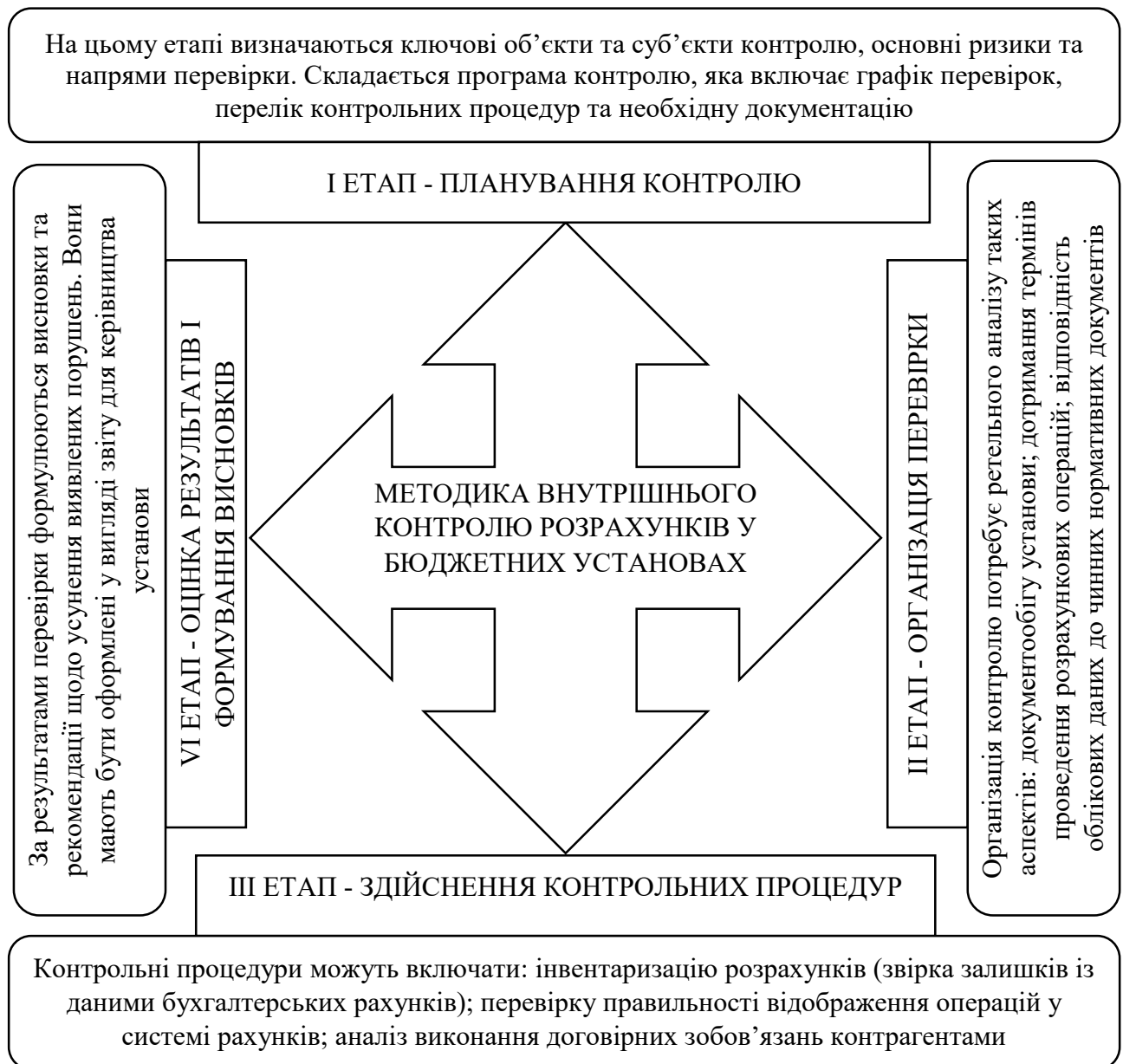

Рис. 3.2. Методика внутрішнього контролю розрахунків у бюджетних установах охоплює декілька етапів

Джерело: власна розробка автора

Ці етапи включають розробку чітких процедур контролю, визначення відповідальності працівників, а також впровадження сучасних інформаційних систем для моніторингу фінансових операцій. Таким чином, методичні етапи

стають невід'ємною складовою ефективної організації внутрішнього контролю, що допомагає реалізувати його основні завдання на практиці.

З урахуванням цієї методики, важливу роль у внутрішньому контролі грають конкретні інструменти та методи (рис. 3.3.).

Рис. 3.3. Інструменти та методи внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами

Джерело: власна розробка автора

Наведені інструменти та методи внутрішнього контролю розрахунків з контрагентами забезпечують реалізацію визначених підходів на практиці, надаючи можливість здійснювати перевірки та аналізи, виявляти відхилення та вживати необхідних заходів у разі їх виявлення. Розглядаючи інструменти та методи, можна виявити ефективні рішення для підвищення якості контролю та оптимізації процесів управління фінансами в бюджетних установах.

Таким чином, внутрішній контроль розрахунків з контрагентами є невід'ємною складовою системи управління бюджетними установами. Його вдосконалення сприяє підвищенню фінансової дисципліни, забезпеченню законності операцій та ефективному використанню бюджетних коштів. Удосконалення методики контролю має базуватися на впровадженні сучасних інформаційних технологій, дотриманні нормативних вимог і розвитку компетенцій відповідальних осіб.

3.3. Узагальнення результатів контролю та шляхи вдосконалення обліку і контролю розрахунків із контрагентами

Облік і контроль розрахунків із контрагентами відіграють ключову роль у фінансовому управлінні університетами, особливо в умовах автономії закладів вищої освіти. Ефективний контроль дозволяє уникати ризиків заборгованості, зменшувати втрати та оптимізувати витрати.

Узагальнення результатів контролю розрахунків із контрагентами бюджетних установ є ключовим етапом, що відображає ефективність системи внутрішнього контролю та управління фінансами. В процесі контролю було виявлено кілька основних аспектів, які потребують уваги та подальшого вдосконалення.

По-перше, результати контролю засвідчили важливість виконання процедур, пов'язаних з перевіркою відповідності фінансових операцій затвердженим кошторисам. Значна частина виявлених порушень стосується недотримання порядку укладення угод і виконання фінансових зобов'язань, що вказує на необхідність підвищення обізнаності працівників щодо вимог законодавства та внутрішніх нормативних актів.

По-друге, контроль дозволив виявити ризики, пов'язані з неправомірними або неефективними витратами державних коштів. Аналіз виявлених відхилень вказав на недоліки в плануванні та документальному супроводі фінансових операцій, що потребує впровадження більш чітких процедур контролю та моніторингу.

По-третє, результати контрольних заходів продемонстрували необхідність посилення міжвідомчої взаємодії при здійсненні фінансових операцій. Наявність чітких комунікаційних каналів між відділами забезпечить швидке реагування на виявлені проблеми та зменшить ризик фінансових помилок.

Отже, на базі узагальнених результатів контролю можна стверджувати, що система внутрішнього контролю розрахунків із контрагентами в бюджетних установах потребує подальшого вдосконалення. Рекомендується розробити

додаткові методики контролю та навчальні програми для працівників, які дозволять покращити якість управлінських рішень і підвищити рівень фінансової дисципліни в установі.

Узагальнення результатів контролю розрахунків із контрагентами бюджетних установ показало, що існує потреба у вдосконаленні системи обліку та контролю.

Вдосконалення обліку і контролю розрахунків із контрагентами бюджетних установ є необхідною складовою для забезпечення прозорості в управлінні фінансами та ефективного використання бюджетних ресурсів. Для досягнення цих цілей можна виділити кілька ключових напрямків:

1. Автоматизація облікових процесів. У сучасних умовах упровадження автоматизованих інформаційних систем обліку та звітності є надзвичайно важливим. Використання спеціалізованого програмного забезпечення з інтеграцією функцій обліку, контролю і аналізу дозволить значно підвищити точність даних, зменшити час на обробку фінансових операцій та отримувати оперативну звітність. Крім того, автоматизація дозволяє легко відстежувати фінансові зобов'язання та проводити аудит даних у режимі реального часу.

2. Стандартизація облікових процедур. Розробка та впровадження стандартів облікової практики для розрахунків із контрагентами забезпечить єдине розуміння та виконання процедур обліку серед співробітників. Уніфікація документів і форм звітності, основою для яких є законодавчі акти та внутрішні нормативи, сприятиме підвищенню точності та швидкості облікових процесів.

3. Проведення навчання та підвищення кваліфікації працівників. Організація програм підвищення кваліфікації для працівників, що займаються фінансовими розрахунками, є важливою складовою вдосконалення. Залучення фахівців для проведення тренінгів і семінарів з актуальних питань обліку, контролю та фінансового менеджменту допоможе підвищити їхню компетентність та усвідомленість щодо змін у законодавстві.

4. Вдосконалення управлінських взаємозв'язків. Створення ефективних комунікаційних каналів між різними підрозділами, які займаються фінансовими

розрахунками, дозволить швидше виявляти та усувати проблеми. Рекомендується вводити регулярні наради для обговорення актуальних питань обліку та виконання фінансових зобов'язань з метою підтримання відкритого обміну інформацією.

5. Регулярний моніторинг і оцінка ефективності контролю. Необхідно запровадити систему регулярного моніторингу та оцінювання вже існуючих механізмів контролю. Проведення внутрішніх аудитів, ревізій, а також аналіз виконання контрактів з контрагентами допоможе виявити слабкі місця у процесах контролю і вжити оперативних заходів для їх покращення.

6. Розробка ризик-менеджменту. Створення системи ризик-менеджменту у сфері розрахунків із контрагентами також є важливим напрямком вдосконалення. Це передбачає ідентифікацію потенційних ризиків, їх оцінку та розробку заходів для мінімізації негативних наслідків. Проведення аналітики та прогнозування фінансових наслідків допоможе установам підготуватися до можливих фінансових труднощів.

7. Залучення незалежного зовнішнього аудиту. Регулярна участь незалежних зовнішніх аудиторів у процесах контролю дозволить підвищити об'єктивність оцінки фінансових операцій та забезпечить додаткову гарантію дотримання законодавства. Аудитори можуть надати рекомендації щодо удосконалення облікових процедур і контролю, що сприятиме підвищенню довіри до фінансової звітності установи.

Впровадження вищезазначених шляхів вдосконалення дозволить суттєво поліпшити облік і контроль розрахунків із контрагентами бюджетних установ, підвищуючи рівень їхньої фінансової прозорості та відповідальності. Це, в свою чергу, сприятиме ефективному використанню бюджетних коштів і досягненню цілей установ у сфері фінансового управління.

ВИСНОВКИ

Результатом кваліфікаційної роботи є теоретичне узагальнення та формування рекомендацій щодо обліку і контролю розрахунків з контрагентами бюджетних установ. Це дало змогу обґрунтувати висновки теоретичного та прикладного характеру:

1. Розрахунки з контрагентами бюджетних установ є невід'ємною частиною функціонування фінансової системи державного сектору. Вивчення їх економічної сутності та класифікації сприяє більш глибокому розумінню процесів, що лежать в основі управління бюджетними коштами. Головними завданнями процесу розрахунків з контрагентами є: формування повної, точної та достовірної інформації про стан розрахунків; надання інформації, необхідної для користувачів бухгалтерської звітності; контроль за станом розрахунків, виконанням договірних зобов'язань, а також забезпечення своєчасних і коректних розрахунків з контрагентами.

2. В умовах воєнного стану Поліський національний університет стикається з рядом викликів, серед яких: зменшення фінансування університетів; порушення договірних строків виконання зобов'язань через обмеження фінансування та перебої в роботі банківської системи; підвищення ризиків шахрайства через нестабільність облікових процесів; деякі контрагенти припинили свою діяльність, що викликало складнощі у виконанні чинних договорів; зросла потреба в прозорості та підвищенні довіри з боку партнерів у сфері фінансових операцій; необхідність забезпечення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг; адаптація до змін у законодавчому полі, зокрема до фінансової автономії ЗВО. Водночас університет має значний потенціал для розвитку, зокрема через: залучення іноземних студентів; впровадження нових освітніх і наукових програм; розширення партнерства із бізнесом для спільної реалізації проектів.

3. Фінансово-господарська діяльність Поліського національного університету характеризується поєднанням державного фінансування та активної роботи в напрямку залучення позабюджетних коштів. Завдяки цьому університет

забезпечує стабільний розвиток, підтримує високу якість освітніх послуг і наукових досліджень, а також зберігає соціальну орієнтованість своєї діяльності. Орієнтація на інновації та стратегічне планування фінансової діяльності дозволяють університету залишатися конкурентоспроможним і впливовим учасником освітнього простору України.

4. Ефективне документування операцій з контрагентами є важливою умовою раціонального управління фінансовими ресурсами університетів. Дотримання нормативно-правової бази, використання сучасних інформаційних систем та постійний контроль дозволяють забезпечити прозорість і відповідальність у фінансово-господарській діяльності ЗВО.

5. Розрахунки з контрагентами у бюджетних установах є складним, але необхідним елементом бухгалтерського обліку. Удосконалення облікових процесів через оптимізацію документообігу, регулярний моніторинг заборгованості, підвищення кваліфікації персоналу, налагодження партнерських відносин з контрагентами, впровадження інформаційних систем, покращення контролю та стандартизацію облікових процедур дозволить підвищити прозорість і ефективність фінансової діяльності. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме забезпеченню законності та раціональності використання державних ресурсів, покращенні фінансову дисципліну та прозорість у використанні бюджетних коштів, що, в свою чергу, буде сприяти загальному розвитку бюджетних установ.

6. Контроль розрахунків з контрагентами спрямований на забезпечення прозорості фінансових операцій, збереження активів та ефективне управління фінансовими потоками. Для досягнення цих цілей важливо впроваджувати сучасні методи моніторингу, автоматизувати процеси контролю та дотримуватись нормативно-правових вимог. Виконання завдань контролю через належні функції дозволяє бюджетним установам підтримувати фінансову дисципліну та знижувати ризики, пов'язані з розрахунками з контрагентами.

7. Внутрішній контроль розрахунків з контрагентами є невід'ємною складовою системи управління бюджетними установами. Його вдосконалення

сприяє підвищенню фінансової дисципліни, забезпеченню законності операцій та ефективному використанню бюджетних коштів. Удосконалення методики контролю має базуватися на впровадженні сучасних інформаційних технологій, дотриманні нормативних вимог і розвитку компетенцій відповідальних осіб.

8. Вдосконалення обліку і контролю розрахунків із контрагентами бюджетних установ є необхідною складовою для забезпечення прозорості в управлінні фінансами та ефективного використання бюджетних ресурсів. Для досягнення цих цілей можна виділити кілька ключових напрямків: автоматизація облікових процесів; стандартизація облікових процедур; проведення навчання та підвищення кваліфікації працівників; вдосконалення управлінських взаємозв'язків; регулярний моніторинг і оцінка ефективності контролю; розробка ризик-менеджменту; залучення незалежного зовнішнього аудиту.

9. Впровадження вищезазначених шляхів вдосконалення дозволить суттєво поліпшити облік і контроль розрахунків із контрагентами бюджетних установ, підвищуючи рівень їхньої фінансової прозорості та відповідальності. Це, в свою чергу, сприятиме ефективному використанню бюджетних коштів і досягненню цілей установ у сфері фінансового управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхий К.В. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури. 2020. 312 с.
2. Білозерцев В.С., Худякова О.С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 73-77.
3. Білуха М.Т., Микитенко Т.В. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит : підручник. Київ : Українська академія оригінальних ідей, 2005. 888 с.
4. Боровкова Т. Особливості дослідження стану внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту. *Матеріали Круглого столу представників Держаудитслужби та ІБСЕД*. Київ, 2017. URL: dkrs.kmu.gov.ua/kru/doccatalog/document?id=136079. (дата звернення 21.11.2024)
5. Бюджетний кодекс України Кодекс від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 11.11.2024)
6. Васильєва В. Г., Коновалова О. В., Коротченко В. О. Сучасні проблеми автоматизації обліку в бюджетних установах: теоретичні та практичні аспекти. *Економічний простір*, 2018. № 138. С. 150-163.
7. Візіренко С. В., Іваніцький К. В. Організація обліку розрахунків з контрагентами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 23. С. 58-63.
8. Гнатенко Є.П., Волошина В.В. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. № 1 (4). С. 38–42
9. Голуб'єв П. Економічна сутність та класифікація розрахунків з контрагентами бюджетних установ. *Студентські наукові читання 2024*. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 28 листопада 2024 р. Житомир : Поліський національний університет. 2024. С. 35-37.
10. Голуб'єв П. Обліково-аналітичне забезпечення управління дебіторською заборгованістю. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць

учасників III Міжнар. наук.-практ. конф. (7-8 листоп. 2024 р.). Житомир : Поліський національний університет, 2024. С. 263-266

11. Голуб'єв П.І. Особливості аудиторської перевірки доходів підприємства. *Студентські наукові читання 2023*. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 30 листопада 2023 р. Житомир : Поліський національний університет. 2023. С. 193-195.

12. Голуб'єв П.І. Особливості обліку розрахунків з контрагентами на підприємстві. *Роль бухгалтерського обліку, аудиту та податкової політики у розбудові незалежної України на шляху до Європейського Союзу* : зб. праць учасників II Міжнар. наук.-практ. конф. (9-10 листоп. 2023 р.). Житомир: Поліський національний університет, 2023. С. 209-211.

13. Дікань Л. В. Контроль у бюджетних установах: підручн. Харків: ВД «ІНЖЕК». 2010. 408 с.

14. Дікань Л. В., Дейнеко Є. В. Організація внутрішнього контролю в бюджетній установі: прикладний аспект питання. *Бізнес-інформ*. 2013. №10. С. 296-300.

15. Драганова В. Методологічна діяльність в галузі обліку для установ бюджетної сфери. URL: https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf/zbirnyk-tez-24-03-23-off.pdf#page=39 (дата звернення 21.11.2024)

16. Желніна Г. О., Рибалко О. М. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Актуальні соціально-економічні проблеми держави регіонів*. Збірка матеріалів Всеукраїнської науковопрактичної конференції. м. Покровськ. 2019. С. 91–93.

17. Звіт ректора Поліського національного університету за 2023 рік. URL: <http://surl.li/iqwgvpr> (дата звернення 02.10.2024)

18. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії*. Вип. 34. 2018 С. 181–184.

19. Майборода О.Є., Косарева І.П., Корабейнікова І.О. Характеристика

сутності та поняття дебіторської і кредиторської заборгованості. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 396-402.

20. Масленніков Є. І., Кліменко А. Д. Проблеми та особливості організації розрахунків з контрагентами. *VI Міжнародна науково-практична інтернетконференція «Проблеми ринку та розвитку регіонів України в XXI столітті»*. Одеса. 2015. С. 47-48

21. Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах: Наказ Міністерства фінансів України від 14.09.2012 № 995 URL: <http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article/106386> (дата звернення 26.11.2024)

22. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-39_ukr_2016.pdf (дата звернення 26.11.2024)

23. Міжнародний стандарт фінансової звітності № 32 «Фінансові інструменти: подання». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS%2032_ukr_2018.pdf (дата звернення 30.11.2024)

24. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text> (дата звернення 22.11.2024)

25. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 21.11.2024)

26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" наказ Міністерства фінансів від 24.12.2010 № 1629 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text> (дата звернення 22.11.2024)

27. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 133 "Фінансові інвестиції" наказ Міністерства фінансів від 18.05.2012 № 568 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0901-12#n29> (дата звернення 22.11.2024)

28. Новицька Н.В. Облікова політика як інструмент організації бухгалтерського обліку розрахункових операцій. *Економіка та держава*. 2021. № 12. С. 96–99.

29. Обиход К. О. Організація внутрішнього контролю надання послуг науковими установами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 24(3). С. 10-16.

30. Облік у бюджетних установах : Навчальний посібник. / за ред. Леня В.С. Чернігів: Десна Поліграф, 2016. 560 с

31. Овчинніков О. С. Облік розрахунків з контрагентами: теоретичні аспекти. *Молодь, наука, бізнес* : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 7-8 жовтня 2020 р. Миколаїв : МНАУ, 2020, 61-62 с.

32. Одношевна О.О. Шляхи вдосконалення процесу управління дебіторською заборгованістю. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 10. С. 946-949.

33. Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1062. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-%D0%BF/print>.

34. Офіційний сайт Поліського національного університету. URL: <https://polissiauniver.edu.ua/> (дата звернення 02.10.2024)

35. Перевірка майбутнього контрагента, або як не вскочити в чужу халепу. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/187301_perevrka-maybutnogo-kontragenta-abo-yak-ne-vskochiti-v-chuzhu-khaleru (дата звернення 16.11.2024)

36. План рахунків бухгалтерського обліку для державного сектору: Наказ Мінфіну України від 31.12.2013 № 1203 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення 02.12.2024)

37. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 01.12.2024)

38. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Мінфіну України від 02.09.2014 № 879 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

(дата звернення 29.11.2024)

39. Пономаренко Н.М. Організаційно-методичні аспекти обліку розрахункових операцій підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. Вип. 1(45). 2019. С. 116–120

40. Порядок бухгалтерського обліку окремих активів та зобов'язань бюджетних установ: Наказ Міністерства фінансів України від 02.04.2014 № 372 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0426-14> (дата звернення 01.12.2024)

41. Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів : Наказ МФУ від 02.03.2012 № 309 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12>. (дата звернення 02.12.2024)

42. Порядок складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів суб'єктів державного сектору: Наказ Міністерства фінансів України № 755 від 08.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1416-17#Text> (дата звернення 21.11.2024)

43. Порядок складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування: Наказ Мінфіну України від 24.01.2012 № 44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12#top>

44. Практичні вказівки щодо впровадження фінансового управління і контролю та посилення управлінської підзвітності (відповідальності) в органах державної влади України : Посібник для керівників установ та державних внутрішніх аудиторів. Міністерство фінансів України. URL : <https://www.minfin.gov.ua/news/view/metodychni-posibnyku-shchododfvk?category=aspekti-roboti>

45. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Законом України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 10.11.2024)

46. Сай Л. П., Баліцький Д. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття рішення щодо вибору контрагента в умовах міжнародної економічної діяльності. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL:

<https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/921/931>

47. Свірко С.В. Організація управлінського обліку в бюджетних установах: етап постановки та його складові. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 2(24). С. 235-250.

48. Цегельник Н. І, Данильчук Д.О. Теоретичні основи аналізу видатків бюджетних установ. *Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг в умовах повоєнного відновлення України*: зб. праць учасників ІХ Між. наук.-практ. конф., м. Київ, 8 грудня 2023 р.: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2023. С. 108-111.

49. Цегельник Н., Пиріжок С. Бюджетування розрахунків з покупцями як складова системи управлінського обліку підприємств лісового господарства. *Роль та значення бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю у підтримці інноваційно-інвестиційної активності підприємств для створення продукції з високим ступенем доданої вартості та сприяння післявоєнному відновленню економіки України*: кол. моногр. Житомир: ПП «Рута», 2024. С. 152-172.

50. Чумакова І.Ю. Удосконалення державного внутрішнього фінансового контролю як невід'ємної складової державного управління. *Фінанси України*. 2013. № 11. С. 109–126.

51. Шип В.Ю. Дебіторська заборгованість: сутність та класифікація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2010. Вип. 29, Ч. 2. С. 96-99.

ДОДАТКИ